

Bogusław Bębenek

Wybrane zagadnienia przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym (C-IED) w NATO

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 1, 5-17

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WYBRANE ZAGADNIENIA PRZECIWDZIAŁANIA IMPROWIZOWANYM URZĄDZENIOM WYBUCHOWYM (C-IED¹) W NATO

Wprowadzenie

Operacje militarne ISAF² i ANSF³ prowadzone od 2002 roku w Afganistanie potwierdziły, że rozprzestrzenianie się stosowania improwizowanych urządzeń wybuchowych (IED)⁴, stało się głównym zagrożeniem sił koalicyjnych. Wywiera ono wpływ na prowadzenie operacji przez jednostki na teatrze działań, politykę obronną państw uczestniczących w konflikcie, a także na odbiór społeczny zagrożenia. IED definiowane jest jako *urządzenie podłożone lub przygotowane w sposób improwizowany zawierające niszczące, śmiertelne, szkodliwe, pirotechniczne lub zapalające środki chemiczne i zaprojektowane do niszczenia, unieszkodliwiania, nękania lub odwracania uwagi. Urządzenie może zawierać materiały pochodzenia wojskowego, lecz na ogół jest przygotowane z elementów niewojskowych*⁵.

Przewiduje się, że ze względu na łatwą dostępność materiałów wybuchowych w Afganistanie, a także stosunkowo niskie koszty ich pozyskania, stosowanie IED będzie główną bronią używaną przez ugrupowania terrorystyczne przeciwko siłom koalicji, w tym przeciwko polskim żołnierzom.

Improwizowane urządzenia wybuchowe są bronią stosowaną na poziomie taktycznym do zadawania strat siłom koalicji i utrudniania swobody ich manewru oraz, w połączeniu z odpowiednią kampanią propagandową, do utrudniania prowadzenia całej operacji na poziomie operacyjnym i strategicznym.

Poprzez zastosowanie IED teoretycznie słabszy przeciwnik może zaangażować do walki duże siły koalicji, skutecznie utrudniając prowadzenie

¹ C-IED – z ang. Counter Improvised Explosive Device – Przeciwdziałanie improwizowanym urządzeniom wybuchowym (tłumaczenie autora).

² ISAF – z ang. International Security Assistance Force – Międzynarodowe Siły Wspierania Bezpieczeństwa (tłumaczenie autora).

³ ANSF – z ang. Afghan National Security Force – Afgańskie Narodowe Siły Bezpieczeństwa (tłumaczenie autora).

⁴ IED – z ang. Improvised Explosive Devices - Improwizowane urządzenie wybuchowe (tłumaczenie autora).

⁵ Według AAP-6 (2008): An IED is defined as *a device placed or fabricated in an improvised manner, incorporating destructive, lethal, noxious, pyrotechnic or incendiary chemicals, and designed to destroy, incapacitate, harass or distract. It may incorporate military stores, but is normally derived from non-military components.*

operacji i osiągając większą efektywność własnych działań niż w przypadku prowadzenia działań regularnych.

Obszary przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym według standardów NATO

Według „Podręcznika dla dowództw i sztabów w zakresie C-IED” *Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia ze strony IED występuje w odniesieniu do każdego z rodzajów wojsk prowadzących działania na polu walki, w związku z czym fakt ten powinien być brany pod uwagę jako jeden z najważniejszych czynników determinujących sposób przygotowania, planowania i przeprowadzania obecnych i przyszłych działań operacyjnych sił NATO. Kluczowym zagadnieniem jest stworzenie świadomości C-IED i zbudowanie zdolności w tym zakresie wśród kadry na każdym szczeblu dowodzenia*⁶. Wskazany podręcznik jest uzupełnieniem i wyjaśnieniem obowiązujących regulacji i doktryn NATO. Należy zauważyć, że jego założeniem jest dostarczenie niezbędnej wiedzy operacyjnej i taktycznej w obszarze przeciwdziałania użyciu IED. Zaprojektowany jest on do użytku na każdym szczeblu dowodzenia sił zbrojnych i może mieć zastosowanie dla rozwoju zdolności C-IED na poziomie sił zbrojnych. Założeniem tego podręcznika jest także jego stały rozwój, uzupełnianie i aktualizacja aspektów teoretycznych w ramach C-IED, w miarę rozwoju wiedzy i zdolności NATO, pojawiania się nowych publikacji oraz rozwoju doświadczenia w zakresie C-IED zdobywanego na polu walki.

Działania C-IED są relatywnie nowym zjawiskiem, wciąż oczekującym na ostateczne rozwiązania w obszarze struktur wojsk i szkolenia. Niezbędne jest przy tym zapewnienie pełnej świadomości wszystkich żołnierzy w tym zakresie oraz podejmowanie wszelkich środków i działań przy każdej możliwej okazji do rozwijania i rozszerzania tej świadomości i zrozumienia zagadnienia C-IED oraz jego integracji w procesie szkolenia na każdym etapie rozwoju żołnierza.

C-IED są i będą jednym z głównych zagrożeń dla bieżących i przyszłych działań. Dlatego niezbędne jest umożliwienie siłom NATO, zarówno na poziomie całej organizacji, jak i na poziomach poszczególnych państw członkowskich, przygotowania, planowania i przeprowadzania działań w zakresie C-IED. Jasno zdefiniowane wydajności C-IED umożliwią rodzajom wojsk podjęcie powyższych czynności w ramach całego obszaru działań, co pozwoli osiągnąć cel danej misji. Zatem przeciwdziałanie improwizowanym urządzeniom wybuchowym zdefiniowane zostało jako *zbiorowy*

⁶ *Commanders' and Staff Handbook for Countering Improvised Explosive Devices (C-IED)* - z ang. Podręcznik dla dowództw i sztabów w zakresie przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym C-IED (tłumaczenie autora), NATO, 2011, s. 4.

wysiłek na wszystkich poziomach prowadzony w celu zwalczania systemu IED przez atakowanie sieci, unieszkodliwianie urządzeń i przygotowania sił zbrojnych⁷.

Działania C-IED są organizowane systemowo, w związku z czym wymierzone są w rozbieżności całego spektrum działań strony przeciwnej podejmowanych w ramach systemu IED. Nie mniej jednak, IED są tylko jedną z licznych form asymetrycznych ataków stosowanych przez partyzantów, przestępców, terrorystów i innych potencjalnych wrogów. Sieci powiązań (np. narkotkowe, finansowe, cybernetyczne, pirackie, związane z handlem ludźmi, IED, terrorystyczne) nakładają się na siebie wzajemnie, przez co skutecznie uzupełniają ogromną ilość danych, środków i wrogich działań. Zadania typu *Atak na Sieć* powinny mieć miejsce na wszystkich poziomach funkcjonowania państwa oraz kierowania i dowodzenia SZ RP: strategicznym, operacyjnym i taktycznym. Z uwagi na fakt, iż sieci w ogromnej przewadze są zorganizowane nie w danym miejscu geograficznym, ale na bazie czynnika ludzkiego – działania powinny skupiać się zarówno na osobach zaangażowanych we wrogi działania, jak i przeciwko obiektom i urządzeniom mogącym mieć ścisły związek z IED i ich produkcją.

W związku z nakładaniem się na siebie działań wewnątrz sieci, nieustannie dochodzi do równoczesnego wspierania różnych aspektów związanych z działaniami, celami i założeniami sił wroga lub partyzantów. Zrozumienie tych sieci oraz odpowiedni wywiad wewnątrz nich, będzie miało kluczowe znaczenie nie tylko dla całościowego ataku na sieci, lecz także umożliwi identyfikację ich ośrodków oraz powiązań finansowych, handlowych i komunikacyjnych, jak również poznanie ich struktury osobowej i interakcji z lokalną ludnością. Co więcej, zrozumienie tych sieci ukaże (rozjaśni) najważniejsze słabości przeciwnika – główny cel działań i planowania operacyjnego. Zatem planowanie akcji C-IED musi być prowadzone z uwzględnieniem oddziaływania na wrogi sieci w jak najszerszym kontekście z rozpoznaniem i zrozumieniem wszelkich działań typu *Atak na Sieć* prowadzonych w celu osiągnięcia jedności prowadzonych wysiłków.

Działania C-IED powinny odbywać się na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym, i międzynarodowym. Co za tym idzie, projektowanie operacji wymierzonej w zwalczanie zagrożenia IED wymaga kompleksowej strategii, która integruje i synchronizuje szereg działań i zadań taktycznych na poziomie dowodzenia strategicznego, operacyjnego i taktycznego oraz wymaga współdziałania z organizacjami niewojskowymi i lokalną ludnością. Na poziomie operacyjnym działania C-IED mogą być sklasyfikowane jako bezpośrednie (koncentrujące się na walce z wrogiem) lub pośrednie (koncentrujące się na lokalnej ludności).

⁷ Tamże, s. 5.

Działania C-IED powinny być ukierunkowane w odniesieniu do trzech głównych, wzajemnie się uzupełniających filarów:

- Atak na sieć,
- Neutralizacja urządzeń,
- Przygotowanie wojsk.

Zakres działań C-IED zapewnia zintegrowane podejście skupiające się na wysiłkach związanych ze zwalczaniem improwizowanych urządzeń wybuchowych. Należy zatem dołożyć wszelkich starań do integralnego i efektywnego funkcjonowania tych działań na poziomie sztabowym oraz do odpowiedniej ich koordynacji na wszystkich poziomach dowodzenia i operacji. Na poziomie operacyjnym i taktycznym działalność dążąca do **zrozumienia** leży u podstaw procesu i ma decydujące znaczenie dla ukierunkowania działań wojsk w celu realizacji czterech pozostałych działań. Działania **przewidywania i realizacji** są skierowane bardziej w kierunku *Ataku na Sieć*, zaś działania **ochronne** są realizacją filaru *Neutralizacja urządzeń*. Szkolenie pododdziałów jest kluczowym elementem filaru *Przygotowanie wojsk*. Żołnierze na poziomie operacyjnym mogą być ukierunkowani głównie na **zrozumienie, i przewidywanie**, ale muszą rozumieć i wspierać także działania **ochrony i przygotowania**.

Zasadnicze wnioski z konferencji szkoleniowej NATO dotyczącej C-IED zorganizowanej przez US CENTCOM⁸ w październiku 2011 roku w Tampie – USA

W dniach 18-22 października 2011 r. odbyła się trzecia doroczna konferencja szkoleniowa NATO dotycząca przeciwdziałania użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych. Konferencja prowadzona była na terenie Dowództwa Centrum Stanów Zjednoczonych (U.S. CENTCOM) znajdującego się na terenie Bazy Lotniczej MacDILL w Tampie - FLORYDA. Obradom przewodniczył Szef Sztabu U.S. CENTCOM Major Generał Karl R. Horst. W konferencji wzięli udział między innymi przedstawiciele⁹ Dowództw NATO, Europejskiej Agencji Obrony, Centrum Doskonalenia C-IED w Hiszpanii, Połączonej Wielonarodowej Grupy Zadaniowej (CJTF) Paladin, EUROPOL, Połączonej Agencji ds. Przeciwdziałania C-IED (JIEDDO) oraz agencji i instytucji zajmujących się problematyką bezpieczeństwa i przeciwdziałania terroryzmowi.

Głównym celem konferencji była wymiana doświadczeń w przeciwdziałaniu użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych (C-IED) ze

⁸ US CENTCOM – z ang. United States Central Command – Dowództwo Centrum Stanów Zjednoczonych (tłumaczenie autora)

⁹ W trzeciej dorocznej konferencji szkoleniowej dotyczącej przeciwdziałania IED uczestniczyła delegacja SZ RP w składzie: gen. bryg. Bogusław Bębenek – Szef Inżynierii Wojskowej oraz płk M. Stobnicki – Główny Specjalista SIW.

szczególnym uwzględnieniem obszaru przygotowania wojsk „Train the Force”. Za dodatkowy cel konferencji postawiono sobie również wzmocnienie połączonych zdolności do przeciwdziałania użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych.

Podczas konferencji zaprezentowano między innymi Mobilny Interaktywny Moduł Szkoleniowy C-IED. Mobilny Interaktywny Moduł Szkoleniowy C-IED (MCIT¹⁰) jest zestawem 4 kontenerów przeznaczonych do podstawowego szkolenia z problematyki C-IED szczebla taktycznego. Pełny cykl szkoleniowy dostarcza podstawowej wiedzy, która w sposób bezpośredni dotrzeć powinna do świadomości szkolonych. Nie można tu stwierdzić, że po odbyciu tego szkolenia żołnierz posiada umiejętności pozwalające na bezpieczne i skuteczne funkcjonowanie w środowisku zagrożonym występowaniem IED. Można natomiast przyjąć, że przejście takiego szkolenia powinno dotrzeć do świadomości i wyobraźni szkolonych.

W trakcie konferencji zwrócono uwagę, że z chwilą rozpoczęcia operacji NATOw Afganistanie, pomimo podejmowanych intensywnych wysiłków szkoleniowych, z roku na rok notuje się stały wzrost użycia improwizowanych urządzeń wybuchowych jako podstawowego środka walki. W porównaniu z danymi statystycznymi z analogicznych kwartałów lat 2010 oraz 2011., liczba incydentów z użyciem IED wzrosła aż o 42%. W tym samym okresie o 15% wzrosła liczba ofiar IED wśród wojsk koalicji. Improwizowane urządzenia wybuchowe nie są domeną Afganistanu czy Iraku. Analizując poziom bezpieczeństwa w świecie, odnotowuje się znaczny wzrost użycia IED, jako podstawowej broni w konfliktach o charakterze lokalnym. Do jej charakterystycznych cech należy zaliczyć prostotę budowy oraz skuteczność działania, co czyni ją bronią szczebla taktycznego o działaniu strategicznym. Pomijając użycie IED na teatrach działań w Iraku i Afganistanie, średnio w świecie notuje się w skali miesiąca około 550 zdarzeń z wykorzystaniem improwizowanych urządzeń wybuchowych (dla porównania w zeszłym roku odnotowano 260 incydentów miesięcznie).

Nowa koncepcja NATO w zakresie zwalczania improwizowanych urządzeń wybuchowych charakteryzuje się przejściem z postawy defensywnej na ofensywną. W koncepcji tej kluczem do sukcesu ma być przeniesienie wysiłku z obszaru zwalczania urządzenia na korzyść zwalczania sieci i powiązań tworzących system IED przeciwnika. Za sukces powyższej koncepcji uznaje się sytuację, w której nie dojdzie do zbudowania improwizowanego urządzenia wybuchowego. Problematyka C-IED wymaga kompleksowego podejścia na każdym szczeblu dowodzenia (od taktycznego do strategicznego) i nie może funkcjonować w oderwaniu od pozostałych obszarów funkcjonalnych jako doraźnie tworzona struktura. W powyż-

¹⁰ MCIT – Mobile C-IED Interactive Trainer – z ang. Mobilny Interaktywny Moduł Szkoleniowy C-IED (tłumaczenie autora)

szej sytuacji jedynie zinstytucjonalizowanie problematyki C-IED gwarantuje sukces w walce z najbardziej śmiertelnością bronią współcześnie stosowaną w konfliktach. Zakończenie prowadzenia operacji ISAF przez siły NATO nie wpłynie na rozwiązanie problemu IED. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na konieczność zwiększenia wysiłku szkoleniowego na korzyść sił ANSF w celu zbudowania zdolności operacyjnych z zakresu C-IED. Pomimo pojawiających się problemów, prowadzone są szeroko zakrojone prace dążące do tworzenia w pełni funkcjonalnych struktur Sił Bezpieczeństwa Afganistanu zdolnych do przeciwdziałania IED.

W opinii uczestników konferencji istnieje wiele źródeł dostępu do informacji dotyczących problematyki C-IED, zarówno jawnych, jak i zastrzeżonych. Do najważniejszych problemów zaliczono nieskuteczną wymianę wniosków i doświadczeń w zakresie C-IED oraz często spotykany brak woli wśród uczestników operacji ISAF do dzielenia się zebranyymi doświadczeniami. W trakcie konferencji przedstawiciele Wielkiej Brytanii, Niemiec i Holandii wskazali najważniejsze doświadczenia wynikające z udziału w operacji ISAF w Afganistanie. Uznano, że: gwarantem osiągnięcia sukcesu w budowaniu narodowych zdolności C-IED jest podejmowanie bilateralnej współpracy z państwami NATO; szkoleniem z problematyki C-IED należy objąć kluczowy personel dowództw i sztabów; sukcesem w rozwijaniu narodowych zdolności w zakresie C-IED jest tworzenie etatowych struktur odpowiedzialnych za tę problematykę. Ponadto uznano, że dostarczanie nowego sprzętu w rejon operacji - w ramach realizacji zakupów sprzętu, wynikających z pilnych potrzeb operacyjnych - nie gwarantuje właściwego wyszkolenia przed przetrzaniem wojsk w rejon realizacji zadań.

Z Konferencji szkoleniowej dotyczącej przeciwdziałania IED, zorganizowanej w Tampie – USA w 2011 r., wynikają następujące wnioski:

1. Obserwując wagę, jaką przywiązuje się w Sojuszu do C-IED, oraz wzrost zagrożenia bezpieczeństwa w świecie wynikający ze stosowania IED w konfliktach o charakterze lokalnym, konieczne wydaje się zinstytucjonalizowanie problematyki przeciwdziałania użyciu improwizowanych urządzeń wybuchowych w Siłach Zbrojnych RP – stworzenie etatowych struktur właściwych problematyce C-IED.
2. Budowę narodowych zdolności w zakresie C-IED należy oprzeć na doświadczeniach państw NATO, które stworzyły już funkcjonalne struktury odpowiedzialne za ten obszar. Dobrym przykładem wprowadzonych zmian są Siły Zbrojne Niemiec, gdzie w strukturze Dowództwa Operacyjnego Bundeswehry występuje oddział C-IED. Proponuje się rozważenie możliwości sformowania w Sztabie Ge-

neralnym WP lub Dowództwie Operacyjnym Sił Zbrojnych komórki odpowiedzialnej za przedmiotową problematykę.

3. Aktualny plan działania NATO w obszarze przeciwdziałania użyciu IED wskazuje jako zasadne rozwijanie narodowych zdolności w zakresie C-IED poprzez nawiązywanie i zacieśnianie bilateralnej współpracy z innymi państwami NATO, dotyczącej przedmiotowej problematyki. Podjęcie dwustronnej współpracy z Siłami Zbrojnymi Niemiec w obszarze C-IED może być pomocne w rozwijaniu własnych zdolności w tym obszarze.
4. W ocenie przedstawicieli Sojuszniczego Dowództwa ds. Transformacji kluczem do sukcesu jest usprawnianie obecnie obowiązujących procedur oraz dostępnych narzędzi, ze szczególnym naciskiem na rozwijanie zdolności do zwalczania sieci IED przeciwnika.
5. Podczas przygotowania kolejnych zmian Polskiego Kontyngentu Wojskowego do misji w Afganistanie należy korzystać z Mobilnego Interaktywnego Modułu Szkoleniowego C-IED .

Zaangażowanie JIEDDO¹¹ w system C-IED

JIEDDO została powołana do życia 14 lutego 2006 roku. Początkowo ustanowiona jako Połączony Zespół Zwalczania IED pod dowództwem amerykańskiego gen. bryg. Joseph'a VOTEL'A. W pierwszym okresie funkcjonowania organizacja zajmowała się wyłącznie tematyką IED, później została rozszerzona o działania wywiadowcze poprzez nawiązanie współpracy roboczej z wywiadem USA oraz przemianowana na Połączony Zespół Bojowy Zwalczania IED. Pod przewodnictwem zastępcy Sekretarza Obrony USA ta tajna i mocno zdecentralizowana grupa została ostatecznie przekształcona we Wspólną Agencję ds. Zwalczania Improvizowanych Urządzeń Wybuchowych JIEDDO, na podstawie dyrektywy Departamentu Obrony USA Nr. 2000.19E z dnia 14 lutego 2006 roku. Od tego okresu jest jednostką Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych, w ramach której prowadzona jest działalność w celu zmniejszenia lub wyeliminowania skutków wszystkich form improwizowanych urządzeń wybuchowych użytych przeciwko siłom zbrojnym USA oraz siłom zbrojnym koalicji.

Realizacja misji JIEDDO składa się z trzech kluczowych elementów: Atak na Sieci (Attack the Network), Pokonanie Urządzenia (Defeat the Device) oraz Szkolenie Wojska (Train the Force). Wszystkie te elementy wprowadzane są w życie przy ogromnym udziale technologii, zaś JIEDDO regularnie prowadzi rozmowy i nawiązuje współpracę z firmami sektora prywatnego zmierzającą do nieustannego rozwoju rozwiązań wspierających każdy z wymienionych trzech kluczowych elementów. Podejście

¹¹ JIEDDO – z ang. Joint Improvised Explosive Device Defeat Organization - Wspólna Agencja d/s Zwalczania Improvizowanych Urządzeń Wybuchowych (tłumaczenie autora)

JIEDDO do sposobów zwalczania IED wywodzi się od pięciu zasad dogmatycznych organizacji: przewidywanie, wykrywanie, zapobieganie, neutralizacja i łagodzenie skutków. Prośby o propozycje nowych rozwiązań są regularnie wysyłane do partnerów z sektora prywatnego poprzez Portal Ofert JIEDDO. Propozycje, które napływają od partnerów, są następnie oceniane pod kątem przydatności i wykonalności m.in. za pomocą specjalnie opracowanego systemu TRL (ang. Technical Readiness Level – Poziom Gotowości Technicznej), w którym **1** odpowiada obserwacji i sporządzeniu raportu podstawowych funkcji rozwiązania, a **9** odpowiada już właściwemu systemowi, sprawdzonemu **w boju**, poprzez udział w licznych operacjach zakończonych sukcesem. Dzięki zastosowaniu systemu oceny TRL łatwiej jest następnie szybko i w miarę potrzeb wykorzystać niektóre z rozwiązań poprzez ich implementację na polu walki.

JIEDDO działa pod nadzorem i z polecenia Departamentu Obrony USA. Generał Michael BARBERO przyjął obowiązki dyrektora JIEDDO 4 marca 2011 roku. Od tego czasu służy jako Główny Doradca zastępcy Sekretarza Obrony i Przewodniczący Kolegium Szefów Połączonych Sztabów w sprawach związanych ze zwalczaniem IED. W zespołach przywódczych JIEDDO zasiadają przedstawiciele biura Sekretarza z wszystkich pięciu Rodzajów Wojsk USA oraz dodatkowo przedstawiciele prawni, doradcy i eksperci z Departamentu Obrony oraz Służb Wywiadu.

Zbieranie, Wymiana Wiedzy i Informacji JIEDDO (JKnIFE¹²) jest stałą właściwością Agencji. Polega na zbieraniu i przetwarzaniu stale aktualizowanych danych pochodzących z różnych źródeł, a dotyczących działań związanych z unieszkodliwianiem improwizowanych urządzeń wybuchowych, zbieranych w bazie danych dostępnej za pośrednictwem portalu internetowego siłom USA oraz państwu sprzymierzonym zaangażowanym w walkę. Baza tworzona przez zespół JKnIFE zapewnia żołnierzom oraz instruktorom C-IED dynamicznie rozwijający się zasób danych do wykorzystania w sytuacjach związanych z działaniami C-IED, a także materiały szkoleniowe do lepszego przygotowania przed przystąpieniem do działań zbrojnych oraz poprawę wymiany informacji na polu walki. Dodatkowo JKnIFE zapewnia całodobowe wsparcie polegające na dostępie do informacji poprzez Centrum Operacyjne, w celu uzyskania wszelkich potrzebnych informacji dotyczących IED.

¹² JKnIFE – z ang. JIEDDO Knowledge Information Fusion Exchange - Zbieranie, Wymiana Wiedzy i Informacji JIEDDO (tłumaczenie autora)

Poziom operacyjny JIEDDO – Atak na Sieć.

„Jeśli będziemy kontynuowali wyłącznie linię obrony w Afganistanie, nigdy nie rozwiążemy problemu improwizowanych ładunków wybuchowych“

Gen. Michael BARBERO, dyrektor JIEDDO.

Poziom operacyjny JIEDDO nazwany *Atak na Sieć* umożliwia operacje ofensywne skierowane przeciwko złożonej sieci tworzącej i finansującej produkcję IED, szkolącej w zakresie ich użycia i wspierającej niezbędną infrastrukturę. Działania przeciwko tej sieci prowadzone są poprzez prowadzenie działań wywiadowczych, rozpoznawczych i informacyjnych, jak również poprzez niszczenie celów powiązanych z siecią z wykorzystaniem najnowocześniejszych technologii, w tym biometrii.

W roku podatkowym 2011 JIEDDO sfinansowała ponad 15 różnych przedsięwzięć związanych z *Atakiem na Sieć*. Wśród istotnych sukcesów jest stworzenie systemów wykrycia powietrznego **Blue Devil i Speckles** – umożliwiających wykrycie działań partyzanckich zmierzających do rozmieszczenia ładunków IED.

Blue Devil jest systemem nadzoru wielkoobszarowego, sterowanym zdarzeniami przy użyciu kamer o wysokiej rozdzielczości, powiązany z przekazem wywiadowczych sygnałów o aktywności wrogich jednostek i alarmowania sił sprzymierzonych dla zmaksymalizowania efektywności działań i natychmiastowej reakcji. JIEDDO sfinansowała dwa systemy na cele Operacji „Enduring Freedom” w Afganistanie za łączną kwotę 86 milionów dolarów.

Speckles to ważyący 35 funtów¹³ bezzałogowy statek powietrzny wyposażony w czujniki podczerwieni, przystosowany do operacji patrolowania przy zadaniach oczyszczania drogi przejazdu. Niewymagający pasa startowego statek powietrzny jest zdolny do pełnienia ośmiogodzinnych misji z bezpośrednią transmisją video. JIEDDO wydała 13,2 miliona dolarów na wsparcie patroli oczyszczania przejazdu poprzez szybkie rozpoznanie terenu i utrzymanie natychmiastowej gotowości bojowej.

Wysiłki polegające na *Przewidywaniu i Zapobieganiu* pomagają w szybkim reagowaniu na napływające informacje i dane dotyczące IED, a także optymalne wykorzystanie technologii, co daje wojskom na polu walki przewagę poprzez możliwość zbierania, wykorzystywania i analizowania różnego rodzaju materiałów wywiadowczych.

W celu zatrzymania napływu ładunków wybuchowych domowej produkcji do Afganistanu, JIEDDO pozyskuje i dostarcza środki finansowe

¹³ 35 funtów = 15,8 kilograma

niezbędne do zatrudnienia analityków wywiadu przeznaczonych do rozpracowywania łańcucha dostawców IED.

Akcje programu *Atak na Sieć* wymagają wspólnej i konsekwentnej struktury operacyjnej opartej na trzech obszarach taktycznych: budowanie relacji, zdobywanie cennego rozpoznania oraz neutralizacji przeciwnika. Pracując wspólnie, JIEDDO wraz z Wydziałem Bezpieczeństwa Wewnętrznego stworzył system PBIED-CA¹⁴. Jest to system urządzeń detekcyjnych, wykorzystujących różnego rodzaju czujniki, wspomagających żołnierza w zdalnym wykrywaniu i ustalaniu priorytetu zagrożenia, dzięki czemu pomaga wyeliminować bezpośrednie zagrożenie życia żołnierza.

Misją utworzonego w sierpniu 2006 roku Centrum Operacji i Rozpoznania C-IED - COIC¹⁵ jest wsparcie wszystkich dowódców zaangażowanych w działania zbrojne informacjami i produktami analizy wywiadowczej w celu zwiększenia zdolności przeprowadzania precyzyjnych ataków na sieci wykorzystujące i wdrażające urządzenia IED. Centrum COIC współpracuje z szeroką siecią ponad 30 agencji rządowych i wywiadowczych, w roku 2010 odpowiedziało na ponad 2300 zapytań informacyjnych. Od roku 2007 COIC dostarczyło ponad 7000 odpowiedzi, co przyczyniło się do usprawnienia dokładności przewidywań do 55 procent w roku 2010.

Program JIEDDO – Szkolenie Wojsk

„Najlepszym wykrywaczem IED jest dobrze wyszkolony wojownik“ - Gen. Michael Barbero, dyrektor JIEDDO.

Szkolenie jest kluczowym elementem podejścia JIEDDO do tematu zwalczania IED. Program JIEDDO, nazwany „Train the Force” (z ang. – Szkolenie Wojsk), ocenia wymogi szkoleniowe z zakresu przeciwdziałania IED, a także wspiera rozwój i doskonalenie inicjatywy szkoleniowej w celu umożliwienia jednostkom prowadzącym działania bojowe odpowiedniej organizacji, planowania i prowadzenia operacji walki z IED. Pomaga także we wdrażaniu odpowiedniego sprzętu i w lepszym zrozumieniu nowych zagrożeń związanych z IED. Główne inwestycje JIEDDO na rzecz szkolenia przyczyniły się do poprawy jakości operacji prowadzonych w Afganistanie i położyły większy nacisk na szkolenia polegające na wykorzystaniu technik szkoleniowych symulujących warunki bojowe z udziałem wirtualnych symulatorów oraz na powołaniu mobilnych zespołów szkoleniowych przeciwdziałania IED.

W odpowiedzi na memorandum Sekretarza Obrony z 18 marca 2010, JIEDDO znacząco zwiększyła wsparcie szkoleniowe z zakresu przeciw-

¹⁴ PBIED-CA – z ang. Personborne IED Counter Architecture – Osobisty (Przenośny) System Zwalczania IED (tłumaczenie autora).

¹⁵ COIC – z ang. Counter-IED Operations/Intelligence Center – Centrum Operacji i Rozpoznania IED (tłumaczenie autora)

działania IED dla żołnierzy służących w strukturach Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa (ISAF) przy współpracy z Dowództwem Europejskim Stanów Zjednoczonych (EUCOM)¹⁶ i Dowództwem Sił Sojuszniczych NATO ds. Transformacji (ACT)¹⁷.

JIEDDO stworzyła w 2009 roku program szkoleniowy z zakresu przewidywanych materiałów wybuchowych dla zapewnienia żołnierzom specjalistycznej wiedzy na temat procesów chemicznych związanych z produkcją IED.

Finansowany przez JIEDDO Mobilny Interaktywny Moduł szkoleniowy C-IED (MCIT) jest najnowocześniejszym systemem szkolenia i jedynym w swoim rodzaju narzędziem do odtwarzania i symulacji sytuacji z wykorzystaniem IED. Celem programu MCIT jest zapewnienie zwiększonej zdolności do rozpoznawania i unieszkodliwiania IED w różnych złożonych scenariuszach ataku. Szkolenie obejmuje zrozumienie podstawowych elementów i funkcji IED, powszechnych systemów ich inicjowania, elementów środowiska i terenu wykorzystywanych do maskowania IED oraz właściwego wdrożenia odpowiednich procedur przeciwdziałania i unieszkodliwiania IED. Aktualnie istnieje 20 jednostek MCIT rozmieszczonych w bazach wojskowych w Stanach Zjednoczonych i Niemczech.

Filar działań JIEDDO Neutralizacja urządzeń zwiększa swobodę działania i bezpieczeństwo operacji sił koalicyjnych, skupiając się na dostarczaniu technologii obronnych do wykrywania IED, ich neutralizacji przed możliwą detonacją w bezpiecznym miejscu lub złagodzeniu skutków wybuchów.

Stosowane systemy dążą do zminimalizowania skutków eksplozji IED na personel, sprzęt i wyposażenie. Jest to możliwe dzięki finansowanemu przez JIEDDO wprowadzaniu na wyposażenie wojsk sprzętu C-IED. Opracowano i dostarczono żołnierzom stacjonującym w Afganistanie ponad 1500 urządzeń neutralizujących zdalnie sterowane IED. Ocaliły one życie wielu żołnierzy i potencjalnych ofiar postronnych. JIEDDO dostarczyła także wsparcie dla 75 zespołów oczyszczania dróg w Afganistanie przy neutralizacji i oczyszczaniu terenu z IED i w budowaniu relacji z Afgańczykami, którzy wspierają wysiłki sił koalicji w pozbywaniu się powstańców z kolejnych obszarów prowadzenia działań stabilizacyjnych. Wysiłki w celu złagodzenia skutków wybuchów dotyczących pojazdy okazały się skuteczne, a liczba ataków IED na pojazdy sił koalicyjnych spadła o 17 procent w 2011 roku. Z uwagi na to, JIEDDO koncentrowała swoje wysiłki na rzecz ograniczenia zagrożenia wobec jednostek piechoty.

¹⁶ EUCOM - z ang. U.S. European Command – Dowództwo Europejskie Stanów Zjednoczonych (tłumaczenie autora)

¹⁷ ACT - z ang. – Allied Command Transformation – Dowództwo Sił Sojuszniczych (tłumaczenie autora)

Dla umożliwienia szybkiego przemieszczania się wojsk JIEDDO stara się zmniejszyć ryzyko poprzez realizację i wdrażanie wielu programów modernizacyjnych jednocześnie, jak np. zakup trałów przeciwminowych, czy naziemne systemy detekcji. Trały przeciwminowe pozwalają na łagodzenia skutków wybuchu IED przez prowadzenie pre-detonacji, zmniejszając straty i uszkodzenia pojazdów oraz chroniąc życie i zdrowie żołnierzy. Pod kierunkiem JIEDDO sfinansowano zakup dodatkowych 110 trałów „Panama City” wykorzystywanych w czasie prowadzenia działań w Afganistanie przez US Marines.

Kolejnym przykładem jest modernizacja naziemnych systemów detekcji, które starają się wykryć urządzenia IED przenoszone przez ludzi, przewożone pojazdami oraz już umieszczone w terenie, a także wszelkie podejrzane działania związane z rozmieszczeniem IED. Obejmowały one systemy wykrywania zagrożenia, systemy stałego nadzoru, ręczne radary i systemy wykrywania urządzeń IED. System stałego nadzoru naziemnego to zestaw czujników, zamontowanych na sterowcu na uwięzi, zdolny do pracy na wysokości od 1200 do 1800 metrów. W Afganistanie obecnie wykorzystywanych jest ponad 65 takich sterowców na potrzeby nadzoru.

Walka w Afganistanie opiera się głównie na trudnych działaniach wojsk piechoty. Pododdziały piechoty stanowią szczególnie wrażliwy cel ataków rebeliantów, z ograniczoną ochroną przed efektem działań urządzeń typu IED. Dzięki operacjom piechoty łatwiej jest nawiązać bezpośrednią walkę z rebeliantami, ale także przekłada się to na większą wykrywalność urządzeń IED. Zmniejszenie skutków ataków na wojska piechoty pozostaje priorytetem dla JIEDDO, która rozwija zdolności wojsk w zakresie przeciwdziałania ładunkom wybuchowym domowej roboty i IED detonowanym przez bezpośredni kontakt. Wykorzystuje do tych celów systemy detekcji IED, psy tropiące oraz wykrywacze przenośne.

Ocenia się, że około osiemdziesiąt procent urządzeń wybuchowych w Afganistanie wykonanych jest przy użyciu materiałów wybuchowych domowej roboty, złożonych z chemikaliów i nawozów sztucznych, przez co są one mniej wykrywalne przez urządzenia detekcyjne czułe na metal. JIEDDO przeznaczyła przeszło 12 milionów dolarów na nowe i już istniejące programy szkoleniowe dla psów tropiących urządzenia IED. Odpowiednio wyszkolony pies jest w stanie wyczuć zapach wydzielany przez urządzenia wybuchowe, a także wykrywać IED rozmieszczone na powierzchni i pod powierzchnią ziemi. Psy tropiące wykorzystywane są przez wszystkie rodzaje wojsk biorące udział w działaniach operacyjnych w Afganistanie.

Wnioski końcowe

1. Aktualny poziom zdolności komponentów lądowych armii państw NATO w zakresie przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom

wybuchowym jest wyraźnie zróżnicowany. Zależy od szeregu czynników, wśród których decydujące znaczenie mają zdobyte doświadczenia w realizacji zadań w środowisku zagrożonym występowaniem IED, stan modernizacji technicznej oraz rozwój i stan wprowadzonych zmian organizacyjno – szkoleniowych w zakresie tych zdolności.

2. Funkcjonujące na świecie nowatorskie rozwiązania szkoleniowe, oparte na interaktywnych platformach i symulatorach pola walki zarówno szczebla taktycznego, jak i operacyjnego, skłaniają do postawienia tezy, że będą one w przyszłości jednym z podstawowych narzędzi szkoleniowych dla żołnierzy oraz dowództw i sztabów, również w obszarze C-IED.
3. Wnioski z konferencji NATO oraz zdolności komponentów lądowych armii państw NATO w zakresie przeciwdziałania improwizowanym urządzeniom wybuchowym, powinny mieć zasadniczy wpływ na określenie perspektywnych zdolności Wojsk Lądowych w zakresie C-IED.

Selected Problems how to Counter Improvised Explosive Devices (C-IEDs) by NATO

Abstract: The article addresses exclusively selected issues how to counter Improvised Explosive Devices (C-EIDs) by NATO. On the background of building C-IED capabilities, the main areas of counteracting IEDs are outlined. They are included in the latest edition of "Commanders' and Staff Handbook for C-IED". Due to the author's personal and professional interests, he presents the conclusions from the participation in the "Third Annual Training Conference on C-IED organised by US CENTCOM in 2001 in Tampa, Florida USA". Special attention is drawn to the Joint Improvised Explosive Device Defeat Organization's (JIEDDO) engagement in C-IED system, which is not only a leading organization whose activities are based on USA Department's of Defense directives but, according to the author, since 2009 it has undoubtedly supported building the Polish Land Forces' capabilities in the C-IED area. The author reckons that conclusions of the article should affect defining the prospective Land Forces' capabilities in the C-IED area.